

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

FINANSDEPARTEMENTET	
20. MAI 2003,	
Saksnr.	0212515-24
Arkivnr.	

Deres ref.
02/2515 FM AaN/GHL

Vår ref.
FST/FIBE/OGr
200300299

Oslo
19. mai 2003

Høring - Rapport om regulering av de internasjonale kortselskapenes provisjoner

Vi viser til Finansdepartementets brev av 24. februar 2003 vedlagt brev og rapport "Regulering av de internasjonale kortselskapenes provisjoner"

Rapporten er utarbeidet av Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon (HSH), Reiselivsbedriftenes landsforening (RBL) og Oslo Handelsstands Forening (OHF). Næringslivets hovedorganisasjon har også undertegnet brevet.

I rapporten foreslås det at § 3 i forskrift 5. oktober 1989 nr. 1025 om finansieringsforetaks virksomhet med kontokort (heretter forskriften) iverksettes.

Brevet inneholder en kort gjennomgang av bakgrunnen for regulering, noen tekniske kommentarer til forskriften og rapporten. Deretter beskrives markedet for betalingskort i Norge og organisering av de internasjonale kortene før vi kommer inn på faktorer som bør vurderes ved en eventuell regulering og konklusjon med Norges Banks anbefaling. Vedlagt dette brevet er en kort oversikt over eksempler fra arbeid med regulering av internasjonale kortselskaper i andre land og regioner.

Bakgrunn

Forskriftens § 3 lyder slik:

Ved valutainnlendingers kjøp av varer eller tjenester i Norge kan kostnader forbundet med kjøp ved bruk av kontokort tilknyttet American Express Company A/S, Eurocard Norge A/S, Diners Club Norge A/S og VISA Norge A/S belastes selgeren med tilsammen inntil 1 pst. av kjøpesummen. Verdien av kreditten (renten) som kortselskapet oppnår i tiden fra kjøpet til kortselskapets oppgjør med selgeren, skal medregnes innenfor 1 pst. grensen. Hvis det foretas et samleoppgjør for kjøp som er foretatt i en bestemt periode, kan dette anses for ett kjøp foretatt på tidspunktet midt i perioden. Verdien av kreditten i de første 14 dager etter kjøpet medregnes likevel ikke innenfor 1 pst. grensen. Rentesatsen som skal benyttes ved verdiansettelsen av kreditten, settes til 12 pst. p.a.

Ved bruk av øvrige kontokort er det ved valutainnlendingers kjøp av varer eller tjenester i Norge ikke adgang til å belaste selgeren for andre kostnader enn verdien av kreditten i tiden fra kjøpet til kortselskapets oppgjør med selgeren. Hvis verdien av denne kreditten belastes selgeren, er det ikke adgang til å øke oppgjørstiden (kredittiden) til selgeren ved kortbruk i forhold til de oppgjørsrutiner som gjelder ved denne forskrifts ikrafttreden.

Det er ikke for noen kort adgang til å belaste selgeren med andre eller økte kostnader for eksisterende tjenester forbundet med kortbruken.

Departementet avgjør i tvilstilfeller om en tjeneste er forbundet med kortbruken.

§ 3 ble ikke iverksatt, da foreningene HSH, NHO, NHRF (Norsk Hotell- og Restaurantforbund, siden 1997 RBL) og kortselskapene inngikk bilaterale avtaler som regulerte maksimalprisene kortselskapene kunne kreve fra brukerstedene. Finansdepartementet ønsket å observere om konkurransen mellom kortselskapene kunne bidra til lavere maksimalprovisjonssetter enn hva avtalene la opp til.

NHO, HSH, RBL, OHF og kortselskapene har avsluttet avtalene som regulerte prisene. Foreningene mener at avtalene ikke innfridde forventningene, og at en prisregulering som forskriften legger opp til er en bedre løsning.

Om forskriften

Forskriftens ordlyd bærer preg av å være tilpasset markedsstrukturen i 1989, og dersom forskriften iverksettes må den tilpasses dagens situasjon.

Kun to av selskapene som er nevnt i forskriften (Visa Norge AS og Diners Club Norge AS) eksisterer pr dags dato. Visa-kort utstedes via norske banker, mens Diners Club-kort utstedes av Diners Club Norge AS. De øvrige kortene utstedes i dag av henholdsvis DnB Kort (innehar franchiserettigheter for American Express) og av Europay Norge AS, det vil si: Europay utsteder selv Eurocard, mens ulike MasterCard-produkter blir utstedt på lisens fra Europay via norske banker.

Det finnes andre selskaper, med hovedkontor i Norge og i andre land, som driver med lignende virksomhet som ikke vil bli regulert av forskriften slik den fremstår i dag. Dette kan gi de navngitte selskapene en konkurransemessig ulempe. Generelt bør en forskrift derfor ikke regulere navngitte selskaper.

”Kontokort” er definert i § 1 som ”Med kontokort menes i denne forskrift kort som nyttes ved kjøp av varer eller tjenester når kjøpet ikke betales kontant med penger eller sjekk.” Denne definisjonen vil inkludere alle former for betalingskort. Det bør vurderes om definisjonen fortsatt skal fremstå slik, særlig dersom kortselskapenes navn i forskriften fjernes.

Om fakta i rapporten:

På side 20 i rapporten, siste avsnitt, er det opplyst at ”transaksjoner med internasjonale betalingskort i 2001 utgjorde 11,5 prosent av alle vare- og tjenestekjøp med norske betalingskort. I forhold til omsetningen var andelen på 21,4 prosent.” Disse tallene er hentet fra tabell 30 og 31 i ”Årsrapport om betalingsformidling 2001”. Disse opplysningene er korrekte ut fra informasjonen Norges Bank har publisert, men tabell 30 og 31 viser kortbruk (både varekjøp og kontantuttak) av nordmenn i Norge, nordmenn i utlandet og utlendingers bruk av kort i Norge. Nedenstående tabeller viser tall for nordmenns kortbruk i Norge ved varekjøp, som i denne sammenheng er et mer relevant tallgrunnlag. Opplysningene er hentet fra samme rapporteringsgrunnlag som benyttes for å beregne tabell 30 og 31.

Betalingkort i Norge	2001		2002	
	Antall varekjøp, nordmenn i Norge (i 1000)	Prosent av totalt antall varekjøp	Antall varekjøp, nordmenn i Norge (i 1000)	Prosent av totalt antall varekjøp
Internasjonale betalingkort	32 430	7,6	37 217	7,5
Bankaxept	394 676	92,1	454 900	92,2
Innenlandske kredittkort	1 157	0,3	1 437	0,3

Betalingkort i Norge	2001		2002	
	Verdi, varekjøp, nordmenn i Norge (millioner)	Prosent av varekjøp omsetning	Verdi, varekjøp, nordmenn i Norge (millioner)	Prosent av varekjøp omsetning
Internasjonale betalingkort	23 711	14,2	25 901	14,0
Bankaxept	140 072	83,6	154 880	83,9
Innenlandske kredittkort	3 671	2,2	3 715	2,1

Side 22: Det bemerkes at det finnes flere innlødere enn hva avsnitt 2 oppgir. Banker og andre medlemmer i kortsystemene har anledning til å løse inn transaksjoner fra brukerstedene. Avsnitt 4: "... kortelskapene betaler en avgift til Bankenes Betalingsentral på 1-2 øre per transaksjon i nettleie." I BBS prislister gjeldende fra 1.1.2001 opplyses at "Innsamling av transaksjoner kortutsteder" koster 70 øre. Det er mulig at forfatterne av rapporten blander disse begrepene.

Side 24: Tabell 9: Norges Bank har ikke gjort noen slik beregning for kredittkort på forespørsel fra forfatterne av rapporten. Gjennomsnittlig gebyrsats er ikke tilgjengelig i bankenes/kortelskapenes alminnelige rapportering til Norges Bank. Samme feil er for øvrig funnet i en dansk rapport "Konkurrenceforholdene på betalingkortmarkedet 2002" fra Konkurrencestyrelsen i Danmark, som er benyttet som kilde for rapporten som ble sendt på høring. Konkurrencestyrelsen i Danmark opplyser på forespørsel at tallene for kredittkort er basert på opplysninger fra en undersøkelse utført i 1999 av nettsiden <http://www.dinepenger.no>.

Betalingskort i Norge

Med betalingkort menes debetkort, faktureringskort og kredittkort. *Debetkort* er direkte tilknyttet brukerens bankkonto. Kortet belaster kortholders bankkonto øyeblikkelig. *Faktureringskort* er ikke tilknyttet bankkonto. Kortholderen mottar samlefaktura fra kortutstederen (for eksempel en gang pr måned) som så betales. Kortholderen får en viss kreditt gjennom betalingsutsettelsen. Kreditten er gratis så lenge beløpet betales innen forfall. *Kredittkort* er betalingkort hvor kortholderen er innvilget kreditt inntil et visst beløp som nedbetales avdragsvis etter en avtalt nedbetalingsplan.

Det mest utbredte og mest benyttede kortsystemet i Norge er BankAxept (bankkort), en debetkortløsning som er et fellesprosjekt blant bankene og som drives av BBS. Dette kortsystemet har utstedt 4,4 millioner kort i Norge i 2002. 92 prosent av varekjøp i Norge utført med norskutstedte kort i 2002 ble utført med bankkort. 84 prosent av omsetningen med kort ved varekjøp i 2002 foregikk med bankkort. Dette kortsystemet kan sies å være

dominerende i markedet. Samtidig er løsningen svært effektiv, på grunn av hurtigheten (debitering), sikkerheten og kostnadseffektiviteten i dette systemet.

Nasjonale kredittkortløsninger er lite utbredt. Det er utstedt 0,8 millioner slike kort, som står for 0,3 prosent av varekjøpransaksjonene og 2 prosent av verdien av omsetningen ved varekjøp med betalingskort i 2002. Selskapene som innløser og utsteder slike kort er organisert på tilsvarende måte som internasjonale kortselskaper.

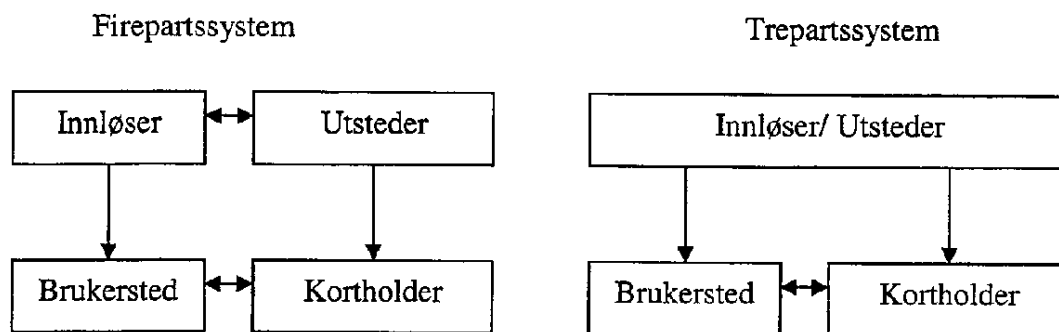
Internasjonale betalingskort utstedes av fire selskaper i Norge (eller via deres avtalepartnere): Visa Norge AS, Europay Norge AS, DnB Kort (American Express) og Diners Club Norge AS. Det er utstedt 5,5 millioner slike kort. Ofte er slike kort kombinert med bankkort, det vil si at ett fysisk kort kan håndtere to kortsystemer, for eksempel BankAxept og Visa. Vi kaller slike kort kombinerte kort. Betalingskortene opprettet av internasjonale kortselskaper sto for 7,5 prosent av transaksjonene og 14 prosent av omsetningen ved varekjøp med betalingskort i 2002.

Det kan ikke hevdes at de internasjonale kortselskapene har en dominerende posisjon i markedet for betalingskort i Norge. Denne posisjonen innehas av bankenes system BankAxept. Likevel kan det ikke utelukkes at de internasjonale kortselskapene har organisert seg på en måte som kan gi dem en sterk forhandlingsposisjon overfor brukerstedene.

Firepartssystemer og trepartssystemer

Det finnes to former for kortsystemer blant de internasjonale kortselskapene, firepartssystemer og trepartssystemer. I trepartssystemer utsteder selskapet kortene til kortholder og krever inn betaling for bruken av kortet (utsteder). Samme selskap selger kortløsninger til brukerstedene og innløser transaksjonene fra brukerstedet (innsamler). I firepartssystemer er kortutsteder og innsamler ulike selskaper. Brukerstedet er forretninger der kortholder har muligheten til å utføre transaksjoner med betalingskort opprettet av internasjonale kortselskaper.

Vist grafisk:

Både brukerstedene og kortholderne etterspør tjenestene fra kortsystemene. Begge parter kan derfor stilles overfor en pris på tjenesten de etterspør. Brukerstedet betaler et gebyr per transaksjon som avhenger av størrelsen på transaksjonsbeløpet. Kortholderen betaler årsgebyr, transaksjonsgebyr (for noen kort), faktureringsgebyr og eventuelle renter på benyttet kreditt utover rentefri periode.

Kortholderen betaler i mange tilfeller ikke noe transaksjonsgebyr ved bruk av disse kortene. Avtalene mellom brukerstedene og de internasjonale kortselskapene inneholder klausuler som hindrer brukerstedene å kreve gebyr fra kortholder når kortet benyttes. Disse klausulene hindrer brukerstedet i å diskriminere mellom ulike betalingsinstrumenter, ved for eksempel å ta bedre betalt når internasjonalt betalingskort benyttes. Kontantrabatt er derimot tillatt. Klausulene omtales ofte som "Ikke-diskrimineringsklausulene"

Brugerstedene har enkelte fordeler ved å akseptere internasjonale betalingskort. Kortene gir kundene mulighet for å handle på kreditt, og brukerstedene oppnår sannsynligvis en økning i omsetning ved å akseptere de internasjonale betalingskortene. Kortselskapene kredittvurderer kundene, oppgjøret garanteres av kortselskapet, kortselskapet vil i de fleste tilfeller også dekke tap på grunn av svindel. Dette er fordeler for brukerstedene som bør prises.

Prisen brukerstedet betaler for adgang til kortsystemene bør ikke vurderes uten å samtidig vurdere andre elementer i prissystemet for internasjonale kortselskaper (for eksempel interbankgebyr, prising mot kunden og kostnadsstrukturen i kortsystemene) når eventuelle reguleringsmessige tiltak skal iverksettes. Utredninger utført i andre land viser at prisingen mot brukersted er avhengig av flere faktorer, blant dem kostnadsstruktur og interbankgebyr mellom innløser og utsteder (se vedlegg).

Faktorer som bør vurderes ved eventuell regulering

Måten kortsystemene er organisert på kan påvirke effektiviteten i betalingssystemet negativt. Dersom interbankgebyret fra kortinnsamler til kortutsteder er høyt, kan dette gi insentiver til å utstede (for) mange kort: Siden kortholderne ofte ikke stilles overfor transaksjonspriser kan deres bruk av kortene bli mer omfattende enn hva som er ønskelig ut fra et samfunnsøkonomisk perspektiv. Regulering kan derfor bidra til en mer effektiv betalingsformidling.

Formålet med en regulering bør være å legge til rette for at kostnadene synliggjøres for kortholderne, for eksempel gjennom prising av/gebyrer på bruken av kortet per transaksjon. Slik prising eksisterer i BankAxept-løsningen, uten at det synes å ha hemmet utbredelsen av systemet. Videre er det vanlig at andre betalingsinstrumenter er priset i Norge. Prisingen av betalingsinstrumenter relatert til kostnadene ved å produsere de samme betalingsinstrumentene har vært et viktig virkemiddel for å redusere skjult prising i form av float eller krysssubsidiering fra andre finansielle tjenester i Norge. Kostnadsbaserte priser ut til kundene har vært et viktig bidrag til den økte bruken av de mest effektive betalingstjenestene i Norge.

Eventuell regulering bør ta hensyn til at det er flere potensielle kilder til ineffektivitet:

- *Interbankgebyret som innsamler betaler til utsteder.* Det bør vurderes om dette er et nødvendig gebyr for å holde systemet i drift. Gebyrfastsettelsen bør uansett skje på en måte som er transparent og kostnadsbasert. Dagens praksis er ikke transparent, og muligens ikke kostnadsbasert. Høye interbankgebyrer til utsteder kan som sagt gi utsteder insentiver til å utstede (for) mange kort.
- *Brugerstedsgebyrene.* I et marked med konkurranse vil det være fordelaktig at

brakerstedsgebyrene forhandles fram av partene uten myndighetenes inngripen. Dersom en av partene har markedsrett, kan det være grunnlag for regulering. Det bør vurderes om en av partene i saken har (og misbraker) markedsrett før eventuell regulering innføres.

- *Ikke-diskrimineringsklausulene i brukerstedsavtalene.* Opphevelse av disse klausulene er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig forutsetning for konkurranse. Erfaringer fra andre land viser at opphevelse sjelden fører til at brukerstedene begynner å prissette bruken av internasjonale betalingskort.
- *Klausulen om at brukerstedet skal godta alle kort fra kortselskapet.* Denne klausulen kan medføre at kortselskapenes forhandlingsposisjon er sterkere overfor brukerstedene enn om denne klausulen ikke hadde vært en del av avtalene.
- *Manglende/negative priser overfor kortholderne.* Kortholderne stilles ikke overfor transaksjonspriser. Kortholdere som benytter den rentefrie perioden og betaler før gjelden blir rentebærende kan i enkelte tilfeller stå overfor negative priser. Prinsippet om at bruker betaler for tjenestene som leveres, praktiseres ikke i systemene til internasjonale kortselskaper. En høy andel av kostnadene må derfor dekkes gjennom brukerstedsgebyrene. Brukerstedsgebyrene må dekkes inn gjennom en generell økning av brukerstedets priser på alle varer og tjenester, og fører til at kunder som benytter andre betalingsinstrumenter subsidierer kunder som benytter internasjonale betalingskort.
- *Deltakelse i systemene.* Avtalene som utsteder og innsamlere inngår med kortselskapene kan være utformet på en måte som etablerer/opprettholder barrierer for potensielle konkurrenter.
- *Utsteders og innsamlers kostnader.* Interbankgebyret som innsamler betaler til utsteder fordeler kostnadene mellom innsamler og utsteder. Kostnadene kan være knyttet til finansiering av førtidig oppgjør/oppgjørsgaranti, svindel, drift av betalingsystemer med muligheter for globale transaksjoner, avregning og oppgjør, service med mer. Innsamler og utsteder er gjensidig avhengige av hverandre. Utsteder har normalt mindre inntekter enn innsamler dersom en ser bort fra interbankgebyret. Beregningen av kostnader er ikke transparent i de norske løsningene, og det er vanskelig å vurdere om interbankgebyret kun dekker kostnader eller om det er en inntektskilde som skaper et større overskudd for partene. Eventuell regulering bør ikke innføres før informasjon om kostnader kan fremlegges.

Norges Bank har ikke informasjon som tilsier at disse faktorene er vurdert av en nøytral part i denne saken. Videre ble forarbeidene til § 3 ble utført for mer enn 13 år siden. Siden den gang har bruken og utbredelsen av betalingskort i Norge endret karakter. Derfor bør en utredning utføres før en eventuell regulering av markedet for betalingskort i Norge.

Norges Banks anbefaling:

Norges Bank tilrår at § 3 i forskrift 5. oktober 1989 nr. 1025 om finansieringsforetaks virksomhet med kontokort ikke iverksettes i sin nåværende form.

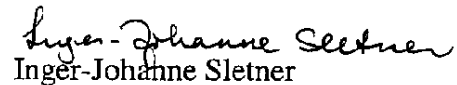
Etter Norges Banks vurdering gir rapporten fra HSH, NHO, OHS og RBL som Finansdepartementet har sendt på høring ikke et tilstrekkelig beslutningsgrunnlag for iverksettelse av tiltak. Norges Bank mener det bør utredes nærmere om det er behov for regulering, og eventuelt på hvilken måte regulering bør gjennomføres.

Eventuelle reguleringsmessige grep bør være i tråd med beste praksis. Dette betyr at opplysninger om kostnader, interbankgebyr, kortholders gebyr og brukerstedsgebyr bør innhentes som beslutningsgrunnlag. For å oppnå en mest mulig effektiv betalingsformidling i Norge og overfor utlandet er konkurranse et naturlig virkemiddel. Regulering bør derfor søke å fremme konkurransen, ikke beskytte enkelte grupper slik forskriften legger til rette for.

Mulige tiltak er regulering av interbankgebyret og eventuell opphevelse av ikke-diskrimineringsklausulene i brukerstedsavtalene. Det bør også vurderes om avtalene mellom kortutstederne og innsamlerne legger hindringer for etablering og økt konkurranse i markedet.

Med hilsen

Jon A. Solheim

Inger-Johanne Sletner

Vedlegg:

Utredninger og vedtak i andre land

Australia

Reserve Bank of Australia (RBA) ved sitt Payment Systems Board og Australian Competition and Consumer Commission (ACCC) publiserte i 2000 en studie av debet- og kredittkortsystemene i Australia: "Debit and credit card schemes in Australia: a study of interchange fees and access". Rapporten med mer kan lastes ned fra <http://www.rba.gov.au>.

Studien satte fokus på avtaler i privat sektor for fireparts-kortsystemer. Dette inkluderte interbankgebyrer, restriksjoner på brukerstedenes priser overfor kunden (ikke-diskrimineringsklausuler) og kriterier for deltakelse i systemene.

I 2001 ble det avklart at kredittkortsystemer i Australia (Bankcard, MasterCard og Visa) kan reguleres gjennom Payment Systems (Regulation) Act (1998). Trepartsystemer (Diners Club og American Express) ble ikke behandlet av RBA, da disse ikke har interbankgebyrer og ikke pålegger brukerstedene ikke-diskrimineringsregelen. Samtidig ble en publikasjon kalt "Reform of credit card schemes in Australia: A consultation document" offentliggjort. Denne inneholdt argumentasjonen rundt endringene som skulle innføres.

Forslag til reguleringer (Standards) fra RBA ble publisert i 2001, forslagene ble vedtatt med noen endringer i august 2002, og er tenkt å tre i kraft fra 1. januar 2003.

Reguleringene (Standardene) tar for seg tre felter:

1. Interbankgebyrer
  - Skal være kostnadsbasert og dekke navngitte kostnader: i) Utsteders kostnader ved prosessering av transaksjoner ii) utsteders kostnader ved svindel iii) utsteders kostnader ved autorisasjon av transaksjonene iv) Utsteders kostnader ved funding av rentefri periode
  - Data om hvordan kostnadene beregnes skal rapporteres inn
2. Brukerstedsprovisjoner
  - Ikke-diskrimineringsregelen forbyr. Brukerstedene kan ilegge kundene gebyr (som ikke er større enn brukerstedsprovisjonen)
3. Deltakelse i systemene
  - Regulerer hvem som skal kunne drive slike systemer (deposit-taking institutions og credit card institutions), og åpner for at også andre kan bli innsamlere
  - Bestemmer at alle som er innsamlere eller utstedere skal ha likelydende vilkår.

Uttalte mål med disse reguleringene:

- Lavere brukerstedsprovisjoner
- Markedsstyrt disiplin på nivået på brukerstedsprovisjonene
- Effektiv og transparent prising av kredittkortsystemene
- Mer aktiv konkurranse blant utstedere og særlig innsamlere, da det åpnes for at ikke-finansielle foretak kan delta

I september 2002 saksøkte Visa og Mastercard RBA for å stoppe disse reguleringene. Saken

skal behandles i 2003.

EU

Kommisjonen har mottatt klager på ulike deler av vedtektene til Visa International og de europeiske medlemmene av dette kortsystemet i 1985 og 1997. I august 2001 offentliggjorde kommisjonen sin beslutning om Visas grensekryssende virksomhet i EU. Beslutningen er publisert på: http://europa.eu.int/eur-lex/da/archive/2001/l_29320011110da.html

Visas interbankgebyrer videreføres, men med en del endringer:

- Det interregionale interbankgebyret reduseres
- Objektive "benchmarks" som fastsetter gebyret som innsamlerne betaler kortutstederne
- Transparens

Visa har estimert at gjennomsnittlig interbankgebyr vil være om lag 0,7 prosent innen 2007. Endringene gjelder kun for personkunders kort. Bedriftskort blir ikke påvirket av endringene.

Videre er flere punkter behandlet. Viktigst i denne sammenheng er at kommisjonen ikke ser noen hensikt i å oppheve ikke-diskrimineringsklausulen overfor kundene, dette til forskjell fra Australia, Sverige, Nederland og Storbritannia. Vedtaket hindrer allikevel ikke medlemsland å iverksette tiltak mot ikke-diskrimineringsregelen.

Storbritannia

Rapporten "Competition in UK Banking" (2000) (Cruickshank-rapporten) påpekte at konkurransen blant innsamlere av transaksjoner ikke fungerte tilfredsstillende, blant annet på grunn av barrierer for nye, konkurrerende aktører. Barrierene besto i av at innsamlerne i praksis måtte være utsteder av internasjonale betalingskort for å kunne delta i systemene.

Videre var konkurransen blant kortselskapene arrangert slik at interbankgebyrene ble høyere en samfunnsmessig optimalt, blant annet på grunn av at de var kollektivt fastsatt for 90 % av transaksjonene som ble utført. Den gjennomsnittlige satsen på interbankgebyret var 1,1 % av transaksjonsbeløpet.

Interbankgebyret ble bestemt av kortselskapenes avtalepartnere (bankene) på en måte som ikke var kostnadsbasert. Rapporten konkluderte med at dette kanskje kan forsvares for nye (små) aktører i markedet, men ikke av store og dominerende aktører, da interbankgebyrene i praksis setter det laveste nivået for brukerstandsprovisjoner.

Rapporten påpekte at det er nødvendig å endre interbankgebyrsystemet i Storbritannia.

Det britiske Office of Fair Trading (OFT) offentliggjorde et foreløpig vedtak i februar 2003 om regulering av Mastercards interbankgebyr. Dette interbankgebyret er likt (kollektivt bestemt) for alle medlemmer av systemet i Storbritannia. Medlemmene er alle britiske banker.

OFT mener at interbankgebyret er for høyt, og fungerer som en ekstra skattlegging av kundene. OFT ønsker at Mastercard enten rettferdiggjør nivået og utformingen av gebyret eller endrer systemet slik at det er i tråd med et unntak fra Konkurranseloven i Storbritannia, ellers vil vedtaket bli stående.

Danmark:

Interbankgebyrer er forbudt for innenlandske kortsystemer. Videre sier Lov om visse betalingsmidler (2000):

"§ 14. (...) Stk. 3. Betalingsmodtager kan opkræve gebyr for betalingstransaksjonen hos bruker, når brukeren betaler med et betalingsmiddel. Gebyrets størrelse må ikke overstige betalingsmodtagers gebyr for betalingstransaksjonen til indløser. (...)

§ 15. Ved fastsettelse af gebyr m.v. i forbindelse med gennemførelse af betalingstransaksjoner må der ikke anvendes urimelige priser og avancer. Ved urimelige priser og avancer forstås priser og avancer, der er højere, end hvad der ville være tilfældet under virksom konkurrence."

I § 1 i samme lov forbys kortinnløser og kortutsteder å kreve gebyr av betalingsmottakere i fysisk handel (internetthandel er unntatt). Internasjonale kortselskaper (Mastercard, Eurocard, American Express og Diners Club) har også unntak, men for disse er det satt en grense på gebyret de kan kreve fra brukerstedet på 0,75 prosent av transaksjonsbeløpet. Internasjonale betalingskort utstedt utenfor Danmark omfattes ikke av denne prisreguleringen, og de fremforhandlede avtalene setter dette gebyret til 5,75 prosent av transaksjonsbeløpet i 2002. Ved ordlyden i lovens § 14 forbys ikke-diskrimineringsklausulene i internasjonale kortselskapers brukerstedsavtaler.

I 2000 sto Dankortet for knapt 80 prosent av samlet omsetning med betalingskort, de internasjonale kort for 9 prosent. Dette er en lavere andel enn i alle sammenlignbare land (i Norge: 14 prosent). Det er sannsynlig at Danmarks spesielle lovgivning har hemmet fremveksten av et fleksibelt og effektivt betalingskortsystem. Det nasjonale systemet Dankort har hatt egne privilegier som har gitt dette systemet en vekst som kan ha gått på bekostning av andre kortsystemer. Se også rapporten "Konkurrenceforholdene på betalingskortmarkedet 2002" (2002) utgitt av Konkurrencestyrelsen i Danmark.

USA:

NaBanco saksøkte Visas interbankgebyrstruktur. Nabanco hevdet denne ga store innsamlere (som samtidig utstedte store mengder kort) konkurransemessige fortrinn. NaBanco hevdet at store utstedere/innsamlere hadde en kostnadsfordel da de ikke betaler gebyr for kort de utstedte/samlet inn selv. Visa vant saken. Se også "Competition in UK Banking" (2000).

Reduserte brukerstedsprovisjoner for Visa og MasterCard fra 1. august 2003. Omtale i amerikanske medier ("The Economist", "Forbes.com") viser at det den 28. og 30. april 2003 ble inngått forlik mellom Visa/Mastercard og en gruppe brukersteder (ledet av Wal-Mart, som representerte nær 5 millioner brukersteder) om å redusere brukerstedsprovisjonene for offline debettransaksjoner, og å betale en erstatning på 3 milliarder US\$ til brukerstedene.

Visa og Mastercard har en klausul i brukerstedsavtalene som pålegger brukerstedene å godta alle kort med selskapets logo på (for eksempel må både Visa og Visa Electron-kort godtas). Brukerstedene hevdet at denne klausulen var et forsøk fra Visa/MasterCards på å etablere et monopol/duopol i markedet. I USA har brukerstedene inntil dette forliket betalt brukerstedsprovisjoner på om lag samme nivå (1,5 prosent) for offline debetkort- og kredittkorttransaksjoner med signaturkontroll for Visa/MasterCard-kort. For andre kortselskapers online debetkorttransaksjoner er brukerstedsprovisjonene på om lag 0,15 prosent per transaksjon. På grunn av Visa og MasterCards dominerende posisjon er signatur alminnelig utbredt som identifikasjon ved bruk av kort, PIN-baserte terminaler er mindre

utbredt i USA enn i andre land. MasterCard har heller ikke arbeidet like aktivt som i andre land med å lansere sin løsning Maestro, som er online debetbasert med PIN-autorisasjon. Videre er offline korttransaksjoner utsatt for en del svindel og misbruk, samtidig som kortholderen får en betalingsutsettelse. Svindel er mindre utbredt ved bruk av online korttransaksjoner, og kundens konto debiteres raskt (samme dag).

Konsekvenser av forliket er at det blir (teoretisk) bedre muligheter for andre kortløsninger å konkurrere på like vilkår med de dominerende aktørene Visa og MasterCard. Visa og MasterCard må nedjustere sine brukerstedsprovisjoner, i tillegg til at brukerstedene mottar erstatning. Sikkerheten blir sannsynligvis bedret, samtidig som kostnadene ved svindel faller, dersom bruken av online debetkorttransaksjoner med PIN-kode blir mer utbredt.

Frankrike:

Conseil de la Concurrence tok opp kortsystemet CB sine kollektivt fastsatte interbankgebyr på 0,8 % (alternativt 0,4 % for noen kjøpmenn). Dette ble vurdert som en konkurransehemmende faktor, ved at dette satte et "gulv" for størrelsen på brukerstedsprovisjoner. Selv om det ble vurdert som nyttig for systemets funksjon at gebyret ble kollektivt satt, mente Conseil de la Concurrence at gebyret ikke var satt på objektive kriterier. CB introduserte da et nytt system med følgende beregning av interbankgebyret: minimumsbeløp på 0,7 FF (prosesseringskostnader) + 0,21 % (for sikkerhet) + prosentsats for å dekke svindelkostnader (avhengig av svindelprosent på kortene utstedt av angjeldende bank). For nærmere beskrivelse, se rapporten "Competition in UK Banking" (2000).

Sverige og Nederland

Ikke-diskrimineringsregelen er forbudt. Det er allikevel ikke observert at særlig mange brukersteder belaster kundene med gebyr. Se også EUs uttalelse om Visa Internationals interbankgebyrer.

Kopi til:

Finansieringsselskapenes forening
Finansnæringens Hovedorganisasjon
Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon
Konkurransetilsynet
Kredittilsynet
Sparebankforeningen i Norge